* *Græca constitutio Anastasii* [3] *Imper. ut scribit Jac. Cujac. ad Paul.* lib. 5. sent. tit. 12. *qui tamen putat esse const. ult. tit. De offic. rectoris provinciæ: at nos aliter sentimus, moti & auctoritate librorum veterum, qui novam Rubricam minio scriptam post illum titul. descriptam habent, & Græcorum interpretum consensu, qui ad* lib. ult. inf. de crim. sacrileg. *hunc titul. numerant* 41. *lib.* 1. *Cod. In eadem est etiam nobiscum sententia præstantissimus Ant. Aug. Cæterum crediderim, idem hac constitutione fuisse cautum, quod supradicta* ult. constit. 1. tit. de crim. sacrileg. *continetur.*

TIT. XLII.

DE [2] QUADRIMENSTRUIS [3] BREVIBUS [4].

* *Græca constitutio deest.*

Hunc titulum diserte ita scriptum in veteribus libris, & a nemine adhuc recentiorum animadversum intrepide restitui, ut qui & hoc loco opportune sit insertus. Putat quidem Jacobus Cujac. vir doctissimus, cum fuisse additum tit. De apochis lib. 10. *quia & quadrimenstruorum brevium l.* 1. *illius tit. mentio fit, sed idcirco non fuit additus, quia hic jam proprio fuerat loco collocatus. Extat similis tit. l.* 11. *C. Theodosiani tit.* 25. *De quadrimenst. brevib. & sub eo constit. singul. Theodosii, Arcadii, & Honorii AAA.* Cont.

TIT. XLIII.

DE OFFICIO PRÆFECTI VIGILUM [5].

1. Impp. THEOD. & ARCAD. AA. Nepthidio Præfecto urbis.

PRæfecti Vigilum hujus urbis nihil de capitalibus causis [6] sua auctoritate statuere debent: sed si quid hujusmodi evenerit, Culmini tuæ potestatis referre: ut de memoratis causis celsiore sententia judicetur.

TIT. XLIV.

DE OFFICIO PRÆFECTI [7] ANNONÆ [8].

Græca constitutio sub hoc tit. miniato deesse notatur in manuscriptis. Hoc igitur pacto restituta quinque tit. in hoc primo lib. C. qui antea deerant (id est, tit. De offic. Comitis sacri patrimon. tit. De offic. Vicarii, qui in omnibus manuscriptis extat. tit. Ut nulli patriæ suæ administratio, &c. tit. De quadrimenst. brevib. & tit. De offic. præf. annon.) *perpulchre numerus tit. hujus lib. per omnia convenit cum numero Græcorum: quos duos numeros conciliare anxie studuit Ant. Aug. nec tamen præstare potuit.* Cont.

TIT. XLV.

DE [9] OFFICIO CIVILIUM [10] JUDICUM.

De honoratis litigantibus.

1. Imppp. ARCAD. THEOD. & HONOR. AAA. Curtio P. P.

HOnorati [11] qui litem habere noscuntur, his horis [vel temporibus [12]] quibus causarum, vel merita, vel fata [13] panduntur [14], residendi [15] cum Judicibus non habeant facultatem. Dat. 3. [16] Non. Febr. *Ravennæ* [17], BASSO & PHILIP. COS. 408.

De publicis functionibus.

2. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Anthemio P. P.

SI quis pro publicis functionibus, quæ flagitantur, aliquo se defendere tenet munimine: adeat Judicem, & promat, quæ duxerit adserenda. Quem si Judex (quod non [18] arbitramur) minus audire maluerit [19] ipse quidem administrator triginta librarum auri, apparitor vero ejus quinquaginta feriatur dispendio. Dat. 13. Kal. August. *Constantinop.* HONORIO VIII. & THEODOSIO III. AA. COSS. 409.

TIT. XLVI.

DE OFFICIO MILITARIUM JUDICUM [20].

De negotiis privatorum.

1. Imppp. VALENT. THEOD. & ARCAD. AAA. Magistris & Comitibus utriusque [21] militiæ.

NUnquam [22] omnino in [23] negotiis privatorum [24] vel tuitio militaris, vel executio tribuatur. Dat. Frid. Id. Februar. *Constantinop.* THEOD. A. III. & HABUNDANTIO COSS. 393.

De foro competenti.

2. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Monachio P. P.

PRæcipimus, ne [25] quando curiales [26] vel privatæ conditionis homines ad militare exhibeantur judicium [27], vel contra se agentium actiones excipiant, vel litigare in eo cogantur. Interminationem autem quinquaginta librarum auri adversus Comitianum [28] officium proponi decernimus, si quid contra hoc aliquando tentaverit. Dat. 6. Kal. Sept. THEOD. A. VII. & PALLADIO COSS. 416.

De his, qui in virorum spectabilium ducum officiis militaverunt.

3. Impp. THEOD. & VALENT. AA. Anatolio magistro militum.

NEmo de his qui in virorum spectabilium officiis militaverit, scholæ agentium in rebus quæcunque subreptione post completam militiam societur, nec agendi vices viri clarissimi Principis accipiat facultatem. Si quis autem adversus hæc nostræ perennitatis decreta venire conetur: militia spoliatus, proscriptionis pœna pro parte bonorum tertia constringatur. Dat. 5. Kalend. Februarias, *Constantinopoli* MAXIMO II. & PATERIO COSS. 443.

De ducibus militum.

4. Iidem AA. Nomo [29] magistro officiorum.

DUces militum [30] & præcipue, quibus gentes [31], quæ maxime cavendæ sunt, appropinquant, in ipsis limitibus commorari, & milites ad proprium redigere numerum imminentibus magisteriis potestatibus, diuturnisque eorum exercitationibus inhærere præcipimus. Castrorum quinetiam refectionis [lustrationisque [32]] curam habeant. Quibus cum Principibus castrorum præpositis, pro laborum vicissitudine, limitaneorum militum duodecimam annonarum partem, distribuendam videlicet inter eos magisteriæ [33] potestatis arbitrio, deputamus. Dat. 2. Id. Septemb. *Constantinop.* MAXIMO II. & PATERIO. COSS. 443.

TIT. XLVII.

NE REI MILITARIS COMITIBUS [34] VEL TRIBUNIS [35] LAVACRA PRÆSTENTUR.

1. Imppp. ARCAD. HONOR. & THEOD. AAA. Anthemio P. P.

OMnem inquietudinem a curiis & civitatibus præcipimus prohiberi: nec ulla privata ab his succendi balnea ad Tribunorum, vel ducum, aliorumve [35] militarium comitum usus: nec adærationem aliquam pro hac causa profligari. Illustribus enim tantummodo viris comitibus ac magistris militum (si tamen id voluerint) hoc ministerium indulgemus: duplı pœna violatoribus hujus sanctionis imminente. Dat. 5. Kal. Decembr. ARCADIO A. VI. & PROBO COSS. 406.

TIT. XLVIII.

DE OFFICIO DIVERSORUM [36] JUDICUM.

De mulieribus.

1. Imp. CONST. ad Domitium Celsum Vicarium.

NEmo [37] judex [aliquem] officialem ad eam domum, in qua materfamilias [38] degit [39], cum aliquo præcepto existimet esse mittendum, ut eandem in publicum protrahat: cum certum sit debita ejus, quæ intra domum considerato sexu semet contineat, domus ejus vel cujuscunque rei habita distinctione, publicis [40] necessitatibus posse servari. Quod si quis in publicum matremfamilias posthac crediderit protrahendam, inter maximos reos citra ullam indulgentiam capitali pœna plectetur. Dat. 4. Id. August. SABINO & RUFFINO COSS. 316.

IN AUTHENT. ut nulli jud. §. necessarium. col. 9. tit. 17. al. 9. seu Novell. 134. cap. 9.

initium ff. in verb. l. Augustus & ad l. omnes populi. in vers. ulterius. ff. de Justit. & Jur. Paris *in tractat. de Synd.* Item quando aliquid factum est, præsumitur ab eo factum, qui id facere debuerit. Bartolus *ad l. nomina.* J. *arbitr. tutel.* Baldus *in l.* 1. J. *de aliment. præst.* Rursus si non apparet, uter ex duobus præsesserit: is præsumitur præcessisse, qui præcedere debuit. Felinus *ad cap. pastoralis. 4. colu. vers. ad impletionem. ext. de restript.* Denique cum quis accipit pecuniam expendendam in re necessaria, præsumitur in eam illam expendisse. Bartolus & alii ad *l. fin.* J. *de pignor. & ad l. fin.* J. *ad SC. Macedonian.* Mod.

[1] *L. un. Cod. Theod. eod.* videtur intelligere comites mil tum Orientis: quorum unus in Ægypto, alter per Isauriam. *l.* 1. §. *de off. vicar. l.* 6. J. *de adsessorib. & damnat. ff. de offic. rect. provin. l. ult. comitib.*

[2] *L. un. Cod. Theod. eod.* [3] *L.* 2. J. *eod.* l. 8. §. 1. *de offic. rect. provin. l.* 1. J. *eod.* [4] *L. un. C. Th. eod.* [5] *L.* 2. J. *eod.* l. 8. §. 1. *de offic. rect. provin. l.* 1. J. *eod.* locum rectoris provinciarum tuitum, jussu Principis vel ipsius præfidis. *l.* 2. J. *eod.* Unde constat, huic vicario, defuncto tantum præside, locum non fuisse *l.* 1. J. *eod.* [6] *L. un. C. Th. eod.* [7] *Trivetis, in C. Theod.*

[8] Vide *l.* 2. §. *eod.* [9] *Trivetis, in C. Theod.*

[10] Idem lege Julia reperundarum cautum esse refert Cicero. [11] Ἐντίμοι καταξιούσθαι τῶν ἀξιωμάτων, *Synopf. Basil. G. tit.* 1. *ex tit.* 3. *ade Nov.* 8. *cap.* 9. [12] Ἐν τῇ ἐπιφορᾷ, *Syn. Basil. ibid.* id est, in provincia. [13] Ἐν τοῖς δίκαις, Eustathius *lib. de temporibus c. περὶ μικροῦ* [illegible] §. 1. *ibid.* & *Bazym.* &c. Provincium igitur ἄμα vocat: & ita Zonaras *in Heraclio*, *in τῶν Δικαστῶν*, id est, ex Provincia. Theodor. Hermopolites. 6. *c.* 1. *in τῶν ἐπιφορῶν ἔχουν τὸν τῶν δικαστῶν*, & alio loco, *δικαιοδοσίαν ἔχει ἐν τῇ δίκῃ*, inde apud Harmenopulum 1. *tit.* 4. *δικαστικὸν κεφάλαιον δικαστικὴ ἐξουσία*, verti dicque debuerunt judices provinciales, non pedanei, aut delegati. vid. Cujac. *c.* 88. *de praefet.*

[14] Infulas, *Hal.* & male: *Infulas meretri* est honorem adipisci. [15] *Meteri* hic, ut & veterenatus non est labore vel opera vel merito adquirere, sed aliquid adeptum esse & obtinuisse simpliciter. [16] Spectabiles qui sint observa. [17] Cujus hibet limitis.

[18] Comes divinarum domorum. [19] Quibus pars provinciarum demandata. *l.* 10. *ff. de off. praef.* [20] Civitates illustriores metropoles vid. *l.* 6. §. *de offic. rector. provinc.*

[21] *Subint. Ecclesiæ.* Ita judex in his locis sedem constituere jubetur, in quibus oportet omnibus præsto esse rectorem, nec diverticula religiosa sectari. *l.* 4. *C. Th. de officiis rectoris provinciæ.* [22] Divina, revocatoria, vel consiliis alterius administrationis, &c. *Hal.* quam lectionem probat Cujac. *Nov.* 8. [23] *L.* 10. *ff. de offic. proconf. l. un. ff. de offic. Praefect. Aug. l.* 2. *ff. ad l. Jul. majest. Novell.* 95. *c.* 1. *in fin.* [24] Φόβῳ non est fugitivus, sed reus: fensus est autem, ut præses, qui anito magistratu contra præcepta legum ante dies quinquaginta provincia excesserit, reducatur, & in provincia remaneat per sex menses, provincialium actiones excepturus. [25] De sex mensibus, vid. Cujac. *c.* 18. *de praescript.*

[26] Libratum decem auri pœna.

[27] Hic incidit illa quæstio de viceregibus nostri temporis; de qua vide late Felinum *in cap. cum olim de offic. delegat.* & aliquid Bellonum *l.* 1. *suppl. c.* 12. *Mod.* [28] Vicem præfidis obtinet quis? qui vicem præsidis obtinet, ad tempus scil. idque jussu Principis vel præfecti prætorio. *l.* 2. J. *eod.* judice vel præside defuncto: vel quia ad tempus ei provincia commissa est. Hoc munere nonnunquam fungebantur procuratores Cæsaris, *l.* 1. J. *de pœnam.*

SEd hodie novo jure pro fiscalibus vel privatis debitis nulla mulier debet includi: sed ad judicem veniet per se vel per procuratorem suum: vel mittat unum vel alterum, quatenus negotium legitime exequantur. Si contra factum fuerit, majores judices viginti libris auri, minores decem puniantur. Obedientes autem eis cingulo spoliabuntur, & pœnis subjacebunt corporalibus, & in exilium damnabuntur.

De honore viris celsioribus deferendo.

2. Imppp. VALENT. THEOD. & ARCAD. AAA. ad Principium P. V.

SInguli quique judices sciant, celsioribus viris, & his quorum nonnunquam judicio provehuntur, honorificentiam [1] debitam esse præstandam, nec in proscriptionibus suis [2] fratres audeant nominare: apparitione multanda, cujus hæc est cura. Dat. Id. Februar. RICHOMERE & CLEARCHO COSS. 384.

3. Iidem AAA. Constantino [3] PP. Galliarum.

SCiant principes, & cornicularii [4] & primates [5] officiorum, & judices etiam, ternas libras auri a suis facultatibus eruendas, si honoratis [6] viris (quibus etiam consistorium [7] nostrum ingrediendi facultas præbetur) secretarii judicum non patuerit ingressus, aut reverentia [8] non fuerit in salutatione delata, aut sedendi cum judice societas denegata. Dat. 5. Id. Novemb. *Tyberiade*, [9], TIMASIO & PROMOTO COSS. 389.

TIT. XLIX.

UT [10] OMNES JUDICES TAM CIVILES QUAM MILITARES POST ADMINISTRATIONEM [11] DEPOSITAM QUINQUAGINTA DIES IN CIVITATIBUS [12] VEL CERTIS LOCIS [13] PERMANEANT.

1. Imp. ZENO A. Sebastiano P. P.

NEmo ex viris clarissimis Præsidibus provinciarum, vel Consularibus, aut Correctoribus, vel qui administrationis majoris insulas [14] meruerint [15], id est, Viri spectabiles [16] Proconsules, aut Præfectus Augustalis, aut Comes Orientis, aut cujuslibet tractus Vicarius, aut quicunque Dux, vel Comes cujuslibet [17] militis, vel divinarum [18] Comes domorum, post quam sibi successum fuerit, audeat excedere de locis, quos rexisse noscitur, antequam quinquaginta dierum constitutus numerus finiatur: Sed per id tempus Præsides quidem, & Consulares, nec non Correctores [19] in metropoli: Spectabiles vero judices tam civiles quam militares in civitatibus administratæ diœceseos illustrioribus [20], publice, non domi, vel intra sacrosanctos [21] terminos, vel regiones, aut potentes domos latitantes, sed in celeberrimis locis ante omnium, quos nuper gubernaverant, ora versentur: ut pateat omnibus facultas libera super furtis, aut criminibus querimoniam commovendi: ita ut ab omni defensus injuria provisione post eum administrantis, ac periculo Officii, nec minus curialium, & defensoris civitatis, juratoriæ tantum cautioni commissus, postquam fuerit in querimoniam devocatus, pulsare voleatibus (ut dictum est) pro legum ratione respondeat. Nec ullam ante præfinitum tempus de provincia discedendi excusationem ei tribuat vel divinæ [22] vocis copia, vel codicilli alterius administrationis oblati, vel præceptum Amplissimæ tuæ Sedis, ut alterius provinciæ moderatoris vices obtineat, aut præceptum præfatæ, vel alterius civilis vel militaris cujuscunque potestatis, ut quandocunque sollicitudinem publicam gerat, aut exhibeatur, vel deducatur, aut postremo cujuslibet artis astutia, cujuscunque occasionis excogitata calliditas excludatur: ut modis omnibus, quæ pro universarum provinciarum salute fancimus, fortiantur effectum. Quod si quis temeritate puniendum, ut eandem in publicum protrahat: cum certum sit debita ejus, quæ intra domum considerato sexu semet contineat, domus ejus vel majestatis reus non immerito judicetur, attamen quinquaginta librarum auri multam publicis calculis inferre cogetur: Simili pœna plectendo [eo,] qui post eum administratione suscepta minime eum curaverit honeste retinendum, aut super ejus fuga protinus referendum. §. 1. Administrationem autem deponere non volumus decessorem, antequam [23] successor ad provinciæ fines pervenerit: licet literis ad eum, seu programmate, vel Edicto ad Officium, & provinciales usus fuerit. §. 2. Ipse autem, qui præsentem fugiens [24] non observaverit legem, ubicunque repertus fuerit, licet in hac florentissima civitate, ad provinciam sine ullo penitus obstaculo, præceptione tui Culminis, cura etiam viri clarissimi Rectoris provinciæ; in qua repertus fuerit, deducetur, per sex [25] mensium curricula ibidem moraturus: quatenus interea minime possint crimina vel furta celari. Officium etiam, quod eum, debito tamen honore servato, non prohibuerit contra legis tenorem discedere, triginta librarum auri dispendio feriatur. §. 3. Quod si intra quinquaginta dierum numerum fuerit forte pulsatus, & præfato tempore elapso necdum finita lis fuerit, civiliter quidem super furtorum scelleribus pulsatus, dato procuratore instructo, post quinquaginta dies protinus habeat licentiam discedendi: accusatione vero super criminibus facta, per inscriptionum laqueos irretitus, usque ad terminum causæ ibidem necessario perdurabit. §. 4. Sciant autem universi Judices, apud quos vel administrationis jure, vel ex præcepto amplissimæ tuæ Sedis, hujusmodi controversiæ civiliter vel criminaliter ventilantur, intra viginti dierum spatium debere se præfata litigia, postquam orta fuerint, terminare: Nam si supersederint, ipsos quidem decem [26] librarum auri condemnationem subire censemus: accusationem vero seu civilem intentionem semel in judicium deductam præfato modo legitime terminari. Dat. 5. Id. Octob. *Constantinop.* ZENONE A. II. COS. 479.

IN AUTHENT. ut judices sine quoquo suff. §. necessitatem, col. 2. tit. 2. seu Novell. 8. cap. 9.

SI vero, antequam compleantur quinquaginta dies, fugiens capiatur, detineatur a provincialibus, & omne quod datum fuit ea occasione, furti actione exigatur: præsente tamen Deo amabili Episcopo, & causam ex non scripto examinante.

TIT. L.

DE OFFICIO EJUS QUI VICEM [27] ALICUJUS JUDICIS VEL PRÆSIDIS OBTINET [28].

De causis ad Rempublicam spectantibus.

1. Imp. GORDIANUS A. Domitio P. P.

IN causa, quæ spectat ad utilitatem Reipublicæ, eum qui vice Præsidis provinciam administrat, potuisse cognoscere, in dubium non venit. Sane si in aliquo captum est jus Reipublicæ: juxta scita divorum Principum, defensores Reipub. si modo adesse fiduciam negotio putant, restitutionis auxilium possunt flagitare. Dat. 3. Non. Novemb. SABINO II. & VENUSTO COSS. 241.

De Jurisdictione.

2. Mandata Impp. THEOD. & VALENT. AA. missa Antiocho, cæterisque P. P. per referendarium [29]: quæ sic habent.

SUggerente magnificentia vestra, docta imperialis æternitas, debere eos qui [30] præceptione principali [31] seu vestræ Sedis amplissimæ tueri locum Rectorum provinciarum noscuntur, auctoritatem habere tutores [32] seu curatores petentibus dare, decretum etiam interponere [33] ad alienandas minorum similiumque eis personarum seu Curialium [34] facultates, & emancipationes quoque legibus [35] celebrare, & omnia, quæ ad jurisdictionem Rectoris provinciæ pertinent, actitare, præcipere dignata est pro dispositione vestræ Celsitudinis præfatas hujusmodi sollicitudines peragendi habere licentiam. Datum Prid. Id. Octobr. *Constantinop.* HIERIO & ARDABURIO COSS. 427.

TIT. LI.

DE [36] ADSESSORIBUS [37], [ET] DOMESTICIS, ET CANCELLARIIS [38] JUDICUM. [39]

Ut consiliorum participes spe præmiorum provocentur, non metu cogantur.

1. Impp. DIOCLETIANUS & MAXIMIANUS AA. Paulino.

STudiorum [40] labor meretur, ut hi, qui in publicis administrationibus constituti sociari sibi consiliorum [41] participes cupiunt, spe præmiorum [42] atque honorificentia sua provocent eos, quorum prudentiam sibi putant esse necessariam, non metu terribili, & necessitate incongrua libertati. Dat. Prid. Idib. Jul. TIBERIO & MAXIMO COSS. 291.

De subscriptionibus.

2. Imp. CONSTANTINUS A [43] ad Bassum P. V.

PRæsides non [44] per adsessores, sed per se [45] subscribant libellis. Quod si quis adsessori subscriptionem inconsultis nobis permiserit: mox adses-

[1] *L.* 3. J. *eod.* l. 5. §. *de offic. rector. provinc.* [2] Superscriptionibus. [3] Constantiano *in Cod. Theodosian.* l. 8. *de inform. h. q. sub tyr. & 4. de legat. hered.* At Constantio *in* l. 5. *de proximis*, unde desumpta. [4] Græcis κομικοῦροι, *Synopf. Basil. G. tit.* 11. *c.* 115. officiales qui adsunt cornibus secretarii, vide l. 2. J. *de prox. sacr. scrinior.* [5] Οἱ τῶν πρώτων ἀρχοντες, *Synopf. Basil. ibid.* [6] Hi ἀξιωματικοί, *Synopf. Basil. ibid.* [7] Honorati consistorium Principis ingrediuntur. Porro consistorium ad κοιτῶνα Principis referunt, ab eo autem dicuntur Consistoriani, *l.* 1. J. *de comitibus consistor.* Consistoriani, id est, comites consistorii. [8] Vid. l. 2. §. *eod.* [9] *Trivetis, in C. Theod.*

[10] Idem lege Julia reperundarum cautum esse refert Cicero. [11] Ἐντίμοι καταξιούσθαι τῶν ἀξιωμάτων, *Synopf. Basil. G. tit.* 1. *ex tit.* 3. *ade Nov.* 8. *cap.* 9. [12] Ἐν τῇ ἐπιφορᾷ, *Syn. Basil. ibid.* id est, in provincia. [13] Ἐν τοῖς δίκαις, Eustathius *lib. de temporibus c.* περὶ μικροῦ [illegible] §. 1. *ibid.* & *Bazym.* &c. Provincium igitur ἄμα vocat: & ita Zonaras *in Heraclio*, *in τῶν Δικαστῶν*, id est, ex Provincia. Theodor. Hermopolites. 6. *c.* 1. *in τῶν ἐπιφορῶν ἔχουν τὸν τῶν δικαστῶν*, & alio loco, *δικαιοδοσίαν ἔχει ἐν τῇ δίκῃ*, inde apud Harmenopulum 1. *tit.* 4. *δικαστικὸν κεφάλαιον δικαστικὴ ἐξουσία*, verti dicque debuerunt judices provinciales, non pedanei, aut delegati. vid. Cujac. *c.* 88. *de praefet.*

[14] Infulas, *Hal.* & male: *Infulas meretri* est honorem adipisci. [15] *Meteri* hic, ut & veterenatus non est labore vel opera vel merito adquirere, sed aliquid adeptum esse & obtinuisse simpliciter. [16] Spectabiles qui sint observa. [17] Cujus hibet limitis.

[18] Comes divinarum domorum. [19] Quibus pars provinciarum demandata. *l.* 10. *ff. de off. praef.* [20] Civitates illustriores metropoles vid. *l.* 6. §. *de offic. rector. provinc.*

[21] *Subint. Ecclesiæ.* Ita judex in his locis sedem constituere jubetur, in quibus oportet omnibus præsto esse rectorem, nec diverticula religiosa sectari. *l.* 4. *C. Th. de officiis rectoris provinciæ.* [22] Divina, revocatoria, vel consiliis alterius administrationis, &c. *Hal.* quam lectionem probat Cujac. *Nov.* 8. [23] *L.* 10. *ff. de offic. proconf. l. un. ff. de offic. Praefect. Aug. l.* 2. *ff. ad l. Jul. majest. Novell.* 95. *c.* 1. *in fin.* [24] Φόβῳ non est fugitivus, sed reus: fensus est autem, ut præses, qui anito magistratu contra præcepta legum ante dies quinquaginta provincia excesserit, reducatur, & in provincia remaneat per sex menses, provincialium actiones excepturus. [25] De sex mensibus, vid. Cujac. *c.* 18. *de praescript.*

[26] Libratum decem auri pœna.

[27] Hic incidit illa quæstio de viceregibus nostri temporis; de qua vide late Felinum *in cap. cum olim de offic. delegat.* & aliquid Bellonum *l.* 1. *suppl. c.* 12. *Mod.* [28] Vicem præfidis obtinet quis? qui vicem præsidis obtinet, ad tempus scil. idque jussu Principis vel præfecti prætorio. *l.* 2. J. *eod.* judice vel præside defuncto: vel quia ad tempus ei provincia commissa est. Hoc munere nonnunquam fungebantur procuratores Cæsaris, *l.* 1. J. *de pœnam.* *judic. l.* 3. J. *ubi causa fiscalis, l.* 2. J. *de pœn.* Sic Pontius Pilatus procurator Cæsaris erat, in Syria vice præsidis. Cujac. *hic*, & 19. *obs.* 15. quod a Roberto non probatur. 1. *emitnad.* 21. *in fin.* probatur vero ab Antonio Mercatore, 1. *Notar.* 21. Cujac. ad *Nov.* 8. putat denoyatum huic titul. vetito præside τοποτηρητὴς, seu vicarios in civitatibus (se absente) constituere: utpote eo munere ad defensorem civitatis translato. Fauras fic sentio. Eum de quo hic agitur, vicem judicis vel præsidis obtinuisse, *ut hic.* Vice præsidis provinciæ administrasse. l. 1. J. *eod.* locum rectoris provinciarum tuitum, jussu Principis vel ipsius præsidis. *l.* 2. J. *eod.* Unde constat, huic vicario, defuncto tantum præside, locum non fuisse *l.* 1. J. *eod.* [29] τοποτηρητὴς, *Nov.* 8. *c.* 4. Videtur autem hic fuisse locorum tantum quorundam, non intregræ postquam provinciæ defensor, ut res eo redeat: a Præsidibus mandari potuisse integræ provinciæ administrationem, sed & jurisdictionem, non tamen ab eo potuisse certis locis ac civitatibus defensores dari, *l.* 1. *ff. de interv. datis.* Cæterum vicem præsidis obtinens, hic est diversus a vicario, de quo 5. *tit.* 38. & legato, cove cui mandare est a præside jurisdictio. [30] Referendarius est, qui recitat Principi supplicum desideria, & mandata Principis indicibus insinuat. *Novell.* 10. *in princ. Novell.* 113. *in fin. Novell.* 124. *cap.* 4. *in pr.* Procop. *de bello Persico*: Ammian. 4. *c.* 41. Formulam Referendariorum vide apud Cassiodorum, 6. *Variar.* 17. [31] Vicem judicis vel præsidis quis obtinebat, jussu Principis vel præfecti prætorio. *Goth.* Vide ad hanc leg. Bellon. *Suppulat. lib.* 1. *cap.* 2. Aust. [32] *L.* 1. §. *de mandatis Princ. cp.* 1. 1. §. 4. *ff. de leg.* 3. [33] *L.* 1. *ff. de interdi. datis.* [34] Imo, eam facultatem mandare præfes poteit, 1, 2. *in fin. ff. de offic. rejus, cui mandata.* [35] Hinc & cx verbo, *Decretum* §. *eod.* colligunt, Non valere venditionem prædiorum curialium, nisi fiat causa probata apud adita præfidis. vide Cujac. ad l. 1. J. *de prad. curial.* poterat etiam fieri apud adita vicarii, de quo hic agitur. [36] Hinc colligunt, Vicarios constitui, ut ea, quæ legibus spectabiles Præsidibus data sunt, exequantur: vid. Cujac. ad *Novell.* 8.

36 1. *ff.* 22. *de* 9. *Eccleg.* 1. [37] Vide *l.* 14. J. *eod.* adsessores etiam vocantur 1. *C. Theod.* 11. [38] Vid. *l.* 3. *l.* 8. J. *eod.* [39] Omnium judicum, *l.* 6. 11. 12. J. *eod.* 40 Jurisprudentia requiritur in adsessore, *ut hic*, & *l.* 1. J. *eod. Novell.* 82. *in pr. vers. Non enim.* At non in eo, cui adsideretur: ideoque adsessori imputatur imprudentia, non magistratui. *l.* 2. *ff. quod quisque juris.* [41] Si sunt jurisdictionis ἀξιωματικοὶ τοποτηρηταὶ, 7. *Eclog. 1. cap.* 1. *Boerm.* Macarius *Homil.* 15. consiliarii, *l.* 3. 7. 11. 12. 13. J. *eod.* adsessores. *C. Theod. eod.* ubi quidam legunt *adsertores.* Ut differant a judicibus, vide *l.* 2. & 13. J. *eod.* 42 Alexander Severus adsessoribus salaria instituit: sæpe dicens, ad rempublicam esse promovendos, qui per se rempublicam gerere possent, non per adsessores, Spartian. *in Alexand. Severi.* 43 Al. *Tiberiano & Diocl.* 44 Adsessores non sunt judices, nec enim possunt libellis subscribere. *Nov.* 60. *cap.* 2. 45 Non per adsessorem. An cum adses-

for, qui subscripsit, exilio puniatur: Præsidis vero nomen ad nos referri jubemus, ut in eum severius vindicetur. Dat. 15. Kal. Septemb. CONSTANTINO A. VIII. & CONSTANTIO C. VI. COSS. 329.

Ut consiliarii, & cancellarii & domestici post depositam administrationem quinquaginta dies in provincia resideant.

3. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Messalæ P. P.

COnsiliarios judicum, & Cancellarios, & eos qui domesticorum [1] funguntur officio, post depositam administrationem quinquaginta [2] dies in provinciis residere præcipimus. Pro confesso autem tenebitur, qui accusatus hujusmodi personam subtraxerit: Eaque in quadruplum restitui [3] jubemus, quæ docebuntur ablata: ut duplum spoliatus accipiat, & [4] duplum noster fiscus adquirat. Dat. 6. Kal Jan. *Mediolani*, THEODOSIO & RUMORIDIO COSS. 403.

De domestico judicis a publicis actibus arcendo.

4. Iidem & THEOD. AAA. ad Cæcilianum Vicarium.

DOmesticus [5] Judicis a publicis actibus arceatur. Quod si necessitatibus publicis sese convictus fuerit miscuisse; statim eum ad majoris potestatis examen deduci oportet, ut competens in eum vindicta promatur. Dat. 6. Idib. April. HONOR. A. VI. & ARISTENETO COSS. 404.

De ministeriis non iterandis.

5. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Saleuco P. P.

NEmo in provinciis, qui semel domestici vel cancellarii [6] ministerium gesserit, ad [7] eandem observationem aliqua ambitione iterum remeare concedatur. Dat. 3. Id. Decembr. *Raven.* AA. X. & VI. COSS. 415.

6. Iidem AA. Vitaliano Duci Libyæ.

NEmo de Domesticis [8] Ducum vel Comitum militarium, officiis eorum connumeratus, post completum sui temporis actum ad [9] eandem rursum sollicitudinem audeat adspirare; decem librarum auri condemnatione proposita, si quis hanc violare voluerit sanctionem, eadem pœna officio quoque ejus coërcendo, si per ambitionem, vel avaritiam ex his aliquid temerarie consenserit. Dat. 8. Kal. Novembr. HONORIO A. XI. & CONSTANTIO II. COSS. 417.

De peculio quasi castrensi.

7. Iidem AA. Eustathio P. P.

VElut [10] castrense peculium filiifam. adsessores etiam post patris obitum vindicent, qui consiliis propriis administratores juvare consueverunt, si quid licitis honestisque lucris coadunare potuerint. Dat. Kal. April. *Constantinop.* HONOR. XIII. & THEOD. X. AA. Coss. 422.

De electione & accusatione domesticorum, vel cancellariorum, & de quæstionibus.

8. Iidem AA. Asclepiodoto P. P.

NUllus [11] judicum ad provinciam sibi commissam quemquam secum ducere audeat, cui domestici, vel cancellarii [12] nomen imponat: nec profectum ad se undecumque suscipiat, ne famæ nota cum bonorum publicatione plectatur. Periculo enim Primatum Officii cancellarios sub fide gestorum ex eodem officio electos judicibus applicari jubemus: ita ut post depositam administrationem, nec militiam deferant, & provincialibus præsentiam sui exhibeant, quo volentibus sit accusandi eos facultas. Si enim idonea causa exegerit: ad detegenda judicis flagitia, & quæstioni eos subdi oportet. Dat. Prid. Kal. Jul. ASCLEPIODOTO & MARINIANO COSS. 423.

De domesticis exhibendis.

9. Impp. THEODOS. & VALENT. AA. ad Taurum. [13]

SI post depositam administrationem judicum, præsentiam, vel exhibitionem domesticorum [14], quærimonia provincialium aut curialium, vel aliqua publica necessitas postulaverit: per eosdem administratores, quorum domestici fuerunt, judicio legibusque tradantur. Dat. 5. Non. Jul. *Constantinop.* THEODOSIO A. XIV. & MAXIMO COSS. 433.

De eo, qui ultra quatuor menses assedit in sua provincia.

10. Iidem AA. Florentio P. P.

IN [15] consiliariis observari censemus, ut in eum, qui in sua provincia ultra [16] quatuor menses moderatoribus adsederit adversus leges antiquas, & divorum retro [17] Principum scita, proscriptio bonorum & accusatio publici [18] criminis immineat, nisi per cœleste oraculum, vel amplissimæ tuæ sedis præceptionem sese defendat. Dat. 13. Kaland. Februar. THEODOS. XVII. & FESTO COSS. 439.

De onere indictionis.

11. Iidem AA. Zoilo P. P. Orientis.

NOn minus adsessoribus Majorum Magistratuum, quam ipsis judicibus nostræ benevolentiæ liberalitas tribuenda est. Ideoque consiliarios virorum illustrium Præfectorum tam prætoriorum, quam hujus inclytæ urbis, eminentissimorumque magistrorum militum, nec non etiam viri illustris Magistri officiorum, sive prædicto officio jam functi sunt, seu fungentur in posterum, post depositum etiam officium ab [19] omni indictionis onere seu civilium seu militarium judicum prorsus immunes esse præcipimus: ut nec ab Amplissima quidem sede tui culminis eis ulla molestia super suscipiendo quolibet gravamine penitus injungatur: quinquaginta librarum auri Officio tui culminis condemnatione multando, si quid adversus statuta Clementiæ nostræ innovari concesserit. Datum 5. Kalend. Mart. THEODOSIO A. XVIII. & ALBINO CONSS. 444.

De iisdem consiliariis sæpius adjungendis.

12. Impp. VALENT. & MART. AA. Palladio P. P.

LIceat omnibus judicibus illustri præditis potestate, consiliarios sibi eosdem secundo, ac tertio, & sæpius adjungere: quia qui semel [20] recte cognitus est, non debet ob hoc solum, quod jam probatus est, improbari. Dat. VAL. A. ***.

De jure dicendo.

13. [21]

NUnquam [22] sine [23] judicibus consiliarii eorum nomina ponentes jus dicant.

Ne quis eodem tempore advocatus & adsessor sit: neve duorum magistratuum adsessor sit. 2. Sanctio.

14. Imp. JUSTINIANUS A. Demostheni P. P.

NEmo [24] ex his, qui advocati causarum constituti sunt, vel fuerint etiam in hac Regia Urbe, in quocunque judicio deputati, & in aliis omnibus provinciis nostro subjectis imperio, audeat in uno [25] eodemque tempore tam advocatione uti, quam consiliarii cujuscunque Magistratus, quibus respub. gerenda committitur, curam arripere: cum satis abundeque sufficiat, vel per advocationem causis perfectissime patrocinari, vel adsessoris officio fungi: ne, cum ad utrumque festinat, neutrum bene peragat [26]: sed sive advocatus esse maluerit, hoc cum debita solertia implere possit: vel, si adsessionem elegerit, in ea videlicet permaneat: Ita tamen, ut post consiliarii solicitudinem depositam, liceat ei ad munus advocationis reverti.

§. 1. Nec sit concessum cuiquam duobus Magistratibus adsidere, & utriusque judicii curam peragere (neque enim facile credendum est etiam duabus [27] necessariis rebus unum sufficere: nam cum uni judicio adfuerit, alteri abstrahi necesse est: sicque nulli eorum idoneum in totum inveniri) sed altera adsessione penitus semota, unus Magistratus esse contentum judicio.

§. 2. Nec callidis machinationibus, hujusmodi legem putet quis esse circumscribendam, etsi non consiliarii signum [28], quod solitum est, chartis imponat, sed alias quasdam literas excogitatas adimulaverit, existimans ei licere fungi quidem memorato officio, sub hujusmodi tamen umbra latere: cum [29] in legem committant [&] hi qui vigorem ejus scrupulosis, & excogitatis artibus eludere festinant. Neque sibi blandiri quemquam oportet, quod præsentis [etiam] legis aculeos possit evadere, quemadmodum & anteriores leges super hac re positas deludebat: si quis etenim in tali commisso fuerit inventus, sciat se de matriculis [29] advocatorum penitus esse delendum, & decem [30] librarum auri multam nostris privatis largitionibus illatum per virum illustrem comitem rerum privatarum exigendam, & aliam majorem Regalis Culminis fubiturum offensam: cum nec ipse judex, qui hoc fieri passus est, & sciens prudens quoe hoc commiserit, sine imperiali commotione remanebit. Eidem pœnæ quidem subjiciendo etiam eo, vel eis, qui in his causis, quarum patrocinium adepti sunt, quibusque advocationem suam præstiterunt, adsessiones cujuscunque magistratus colore audeat, vel audeant vindicare, ne affectionis suæ [vel] advocationis memor incorrupti judicis non possit nomen perferre. Dat. 5. Kalend. Octob. *Chalcedone*, DECIO V. C. CONSS. 529.

TIT. LII.

DE ANNONIS [31] ET CAPITATIONE [32] ADMINISTRANTIUM, ET EORUM ADSESSORUM, ALIORUMVE PUBLICAS SOLLICITUDINES GERENTIUM, VEL EORUM QUI ALIQUAS CONSECUTI SUNT DIGNITATES.

1. Impp. THEOD. & VALENT. AA. Florentio P. P.

OMnibus [33] tam viris spectabilibus, quam viris clarissimis judicibus, qui per provincias sive militarem sive civilem administrationem gerunt, necnon comiti [34] commerciorum, magistro æris, sive privatæ rei rationali per Ponticam atque Asianam diœcesim, item & adsessoribus judicum singulorum in præbendis solatiis annonarum hic fixus ac stabilis servabitur modus, ut ea pro annonis & capite dignitati suæ debitis pretia consequantur, quæ particularibus delegationibus [1] solent contineri. Dat. 3. Kal. Jun. *Constantinop.* THEOD. XVII. & FESTO COSS. 439.

TIT. LIII.

DE [2] CONTRACTIBUS JUDICUM [3] VEL EORUM QUI SUNT CIRCA EOS 4, ET INHIBENDIS DONATIONIBUS IN EOS FACIENDIS: ET NE ADMINISTRATIONIS TEMPORE PROPRIAS ÆDES ÆDIFICENT [SINE SANCTIONE PRAGMATICA.]

Prætores & provinciarum rectores non possunt per se vel per alios contrahere in loco sibi commisso, nisi pro necessitate victus & vestitus. Salic.

1. Imp. JUSTIN. A. Mennæ P. P.

QUicunque [5] administrationem in [6] hac florentissima urbe gerunt, emere [7] quidem mobiles res vel immobiles, vel domos extruere non aliter possunt, nisi [8] specialem nostri numinis hoc eis permittentem divinam rescriptionem meruerint. §. 1. Donationes [9] vero omnimodo recusent: scientes non esse validas eas, in quibuscunque rebus, & quacunque æstimatione, nisi post administrationem depositam, vel specialiter in scriptis donator eandem donationem ratam habuerit, vel tempus quinquennale præterierit, in quo nulla querela super iisdem donationibus, vel ab ipso donatore, vel ab ejus successoribus facta sit. §. 2. Provincias [10] vero moderantibus, non solum donationes, sed [11] etiam emptiones quarumcumque mobilium vel immobilium rerum (præter eas, quæ ad alimoniam vel vestes pertinent) & ædificationes, licet [12] sacri apices aliquid eorum permiserint, penitus interdicimus. Nec ratum sit, quod his donatione, vel venditione dacesserit, vel [14] consensus donatoris, vel venditoris post eandem administrationem adjectus sit. §. 3. Hæc [15] autem etiam ad domesticos [16] & consiliarios [17] eorum trahi necessarium duximus: illud etiam adjicientes, ut nec per [18] interpositam personam aliquid eorum sine periculo possit perpetrari.

§ 4. [Quæ etiam ad præterita [19] negotia referri sancimus, nisi [20] transactionibus, vel judicationibus sopita sint.] Dat. 5. Idib. Decembr. *Constantinop.* D. N. JUSTINIANO A. II. COS. *

TIT. LIV.

DE [21] MODO [22] MULTARUM, QUÆ A JUDICIBUS [23] INFLIGUNTUR.

De fama.

1. Impp. SEVERUS & ANTON. AA. Firmo.

MUlta damnum famæ [24] non irrogat. Dat. 5. Idus Aprilis, ANTONINO A. & GETA utrisque II. COSS. 206.

De procuratore Cæsaris vel rationali.

2. Imp. ALEXAND. A. Decimio P. P.

PRocuratores meos, vel [25] rationales, multæ indicendæ jus non habere [26] sæpe rescriptum est. Dat. 14. Kal. Septemb. MODESTO & PROBO COSS. 229.

De curatore reipublicæ.

3. Imp. GORD. A. Celeri PP.

CUrator [27] Reipublicæ (qui Græco vocabulo logista [28] nuncupatur) multandi jus non habet. Dat. Id. Septemb. GORDIANO A. & AVIOLA COSS. 240.

De præfectu prætorio.

4. Imppp. GRATIAN. VALENT. & THEOD. AAA. Eutrop. PP.

ILlustres viros præfectos prætoriis usque ad quinquaginta [29] librarum auri multam, cum peccatum gravissimum erit, pervenire sinimus. Dat. 8. Id. Jan. GRATIANO V. & THEODOS. AA. COSS. 380.

Cui quæritur multa.

5. Imppp. VALENT. THEOD. & ARCAD. AAA. ad Prætextatum P. P.

MUltarum severa compendia ærario nostro protinus esse quærenda nullus ignoret: nisi [30] ipse judex id, quod ad pœnam admissi facinoris exsculpitur, vel publicis operibus, vel cursui publico, vel aliis necessariis causis specialiter deputaverit. Dat. 5. Idib. Septembr. *Aquileiæ*, RICHOMERE & CLEARCHO COSS. 384.

De modo multarum.

6. Impp. ARCAD. & HONOR. AA. Messalæ P. P.

EOs qui ordinario [31] provincias jure moderantur, erga eorum personas, quos culpa reddit obnoxios, ultra [32] duarum unciarum auri summam condemnare non patimur [33]. §. 1. Proconsularem vero potestatem, si multandi necessitas imminebit, senarum unciarum auri summa cohibebit: in qua [34] forma etiam Comes orientis, atque præfectus Augustalis erit.

§. 2. Cæteri vero spectabiles judices, & qui vice [35] nostra administrationis gubernacula susceperint, ultra tres auri uncias sibi intelligant licentiam denegatam. §. 3. Id quoque observandum a moderatore esse censemus, ut in unius correptione personæ (si ad id continuatio peccati impulerit) trinæ [36] tantummodo in anno [37] condemnationis sub præstituta summa severitas exerceatur. §. 4. Quod si quis prædictum modum [38] excesserit, hujus auctor admissi condemnato [39] ad dupli restitutionem: fisco vero nostro ad inferendam eam quantitatem, quam multæ nomine inflixerit, tenebitur.

§. 5. Nec [40] tamen ad hujus legis moderationem pertinere se credant, qui in peculatibus aut manubiis, id est, deprædationibus aut concussionibus, furtis, aliisque flagitiis, quæ coërceri severius convenit, fuerint deprehensi: scilicet ut scripta [41] per judices memoratos, in cujuslibet fuerit dirigenda dispendium, sententia proferatur. §. 6. Nec putent factu facile esse [42], ut aut præcipiti persuasione condemnent, quem culpa non ingravet, aut erubescenda [43] varietate judicii pro arbitrio proprio immutandum esse, quod jusserint: nisi [44] paupertas condemnati hoc persuaserit. Dat. 12. Kal. Septemb. THEOD. A. II. & CYNEGIO COSS. 388.

TIT. LV.

DE [45] DEFENSORIBUS [46] CIVITATUM. [47]

De quibus causis defensores cognoscunt.

1. Impp. VALENT. & VALENS AA. Senecæ Defensori.

SI quis de tenuioribus [48], ac minusculariis [49] rebus interpellandum te esse crediderit, in minoribus causis, id est, usque ad quinquaginta [50] solidorum summam, acta judicialia conficiat: scilicet, ut, si quando quis vel debitum justum, vel servum, qui per fugam fuerat [51] elapsus, vel quod ultra delegationem dederat, postulaverit, vel quodlibet hujusmodi tua discepatione restituas. Cæteras vero, quæ dignæ forensi magnitudine videbuntur, Ordinario infinnato Rectori. Dat. 15. Kal. Jan. *Terici* [52], VALENTINIANO & VALENTE AA. COSS. 365.

Ex quibus eligendi defensores.

2. Iidem AA. ad Probum P. P.

DEfensores civitatum, non ex decurionum seu cohortalium [53] corpore, sed ex aliis idoneis [54] personis huic officio deputentur. Dat. 3. Non. Novemb. iisdem COSS. 365.

De rusticis.

3. Iidem & GRATIANUS AAA. ad Senatum.

---

fore poteſt? *l.* 13. *ſ. eod.* 1 Nota qui ſint domeſtici judicum. De domeſtico, adde *l.* 4. 5. 6. 8. *l. eod.* adde *l.* 1. *ſ. ad l. Jul. repet.* 2 *L. un. §. ut omnes judices.* 3 *L.* 1. *ſ. ad leg. Jul. repet.* ceterum veſtigio hic eſt: dixi ad *l.* 3. *C. Th. ad l. Jul. repet.* 4 Senſus eſt: Quadruplum hic dividitur inter fiſcum & ſpoliatum. 5 Vid. *l.* 3. *§.* 4. *eod.* 6 Vid. *l.* 8. *ſ. eod.* 7 Vid. *l.* 6. *ſ. eod.* 8 Vid. *l.* 3. *§. eod.* 9 *L.* 5. *§. eod. l. un. ſ. ad l. Jul. de ambitu.* *l.* 1. *in fin. ſ. de caſtrenſianis*, *l.* 18. *ff. ad municip. l.* 14. *in fin. ff. de munerib. & honor.* 10 Quod ex lucro legitimo, adſeſſoris filius familiarum adquiſivit caſtrenſis peculii privilegiis donatur, *l.* 2. *C. Th. eod. l.* 4. *ſ. de advocat. diverſ. judicior. l.* 1. *§.* 16. *ff. de collat. §. ult. Inſt. de nullit. teſt.* 11 *L.* 2. *C. Th. eod.* 12 *L.* 3. *l. §.* 5. *eod. l.* 2. *§.* 18. *§. de off. praef. Aff. Novell.* 16. *c.* 1. Cancellarii a ſecretis judicum dabant operam ſcribendis & expediendis epiſtolis, juſſionibus, edictis, relationibus, reſponſis, & ſententiis in loco quodam ut conſiſtorio proximo, reticulis ſive cancellis clauſo, ut ſit etiam hodie in Curiis. Per eosdem fiebat ad judices admiſio: dictos ait Agathias lib. 1. ἐκ τῶν κιγκλίδων. videntur etiam vocari viri epiſtolares, *l.* 5. *§.* 2. *ſ. de temp. & repar. appell.* Cæterum hoc erant judicibus, quod Principibus tribuni & notarii. 13 P. P. 14 Vide *l.* 3. *§. eod.* 15 Vid. Briſſon. 1. *ſelect.* 12. 16 Adſidere præſidi nemo in ſua provincia poteſt ultra menſes quatuor, ut hic, quod ideo conſtituatur, ut ne quid gratioſe, vel per calumniam in ſuos admittat, *l.* 37. *l.* 38. *ff. ex quib. cauſ. major.* De quatuor menſibus, vid. Cujac. *c.* 16. *de præſcript.* 17 Marci Antonini & Commodi autorum hujus legis, teſte *Zonara*: vel Peſcennini Nigri, teſte *Spart.* 18 Vid. *l. ult. ſ. de crimine ſacrilegii.* 19 Immunitas eorum, qui adſident majoribus magiſtratibus. 20 Semel bene probata non ſunt improbanda. 21 Hæc lex ſumpta eſt ex 7. *Synopſeos Baſilicon l.* 1. *cap.* 1. 22 Leunclavii interpretatio. 23 Poſſunt ergo cum judicibus, vide *l.* 2. *S. Novell.* 60. *c.* 2. 24 Adſeſſor pariter eſſe, & advocati munere fungi nemo poteſt, ut nec duobus magiſtratibus eodem tempore operam ſuam præſtare; id ſi quis fecerit ab advocatorum ordine ſubmovebitur, auri decem libras ut hic (apud autorem Synopſeos *d. l.* 7. legitur, una auri libra) largitionibus inferet, indignationem Principis ſubiturus. 25 *L.* 5. *ff. eod.* 26 Plerumque enim, qui duos ſectatur lepores neutrum capit, & nemo poteſt duobus dominis ſimul apte inſervire *v. diverſis fallaciis, de electione cenſ. ex preſcript.* 16. *q.* 1. Baldus *ad l. fin. ff. comm. de leg.* Mod. 27 *Hujus leg. in principio*, 9. *verſ. Nec noviſſ. de pact.* 28 Adſeſſores chartis judicialibus ſigna ſua imponebant, & quidem conſuetacati officio, ſignum aliquod novum chartis judicialibus adſcribebant, ut ipſi actis viderentur non interiuiſſe. 29 Ἐκβαιόδοθω τῶν συνηγόρων. 30 Καὶ λίτραις μιᾶς, *Synopſ. Baſil.* 7. *tit.* 1. *cap.* 1.

31 Annonæ ſunt, quibus vitam noſtram toleramus. 32 Et capitu. *Hal.* 1. §. 8. *S. de offic. praef. prat. Aff.* capita ſunt pabula equorum & jumentorum. Heſych. καπάτον πυροῦ ἀλφίτων. pabula jumentorum, quæ vulgo dicitant capita, Ammian. 22. ad equos capitum definitum. Caſſiod. 7. τὰ κατηγορικὰ κεφάλαια Edict. *Juſt.* 13. *c.* 3. 33 Ad legis hujus limitationem vide Socinum *Reg.* 278. & Jaſ. *ad l. principalibus ff. ſi cert. pet.* Modo 34 Comiti commerciorum curæ fuit ne commercia illicita exercerentur. Eidem ſoli à Barbaris comparandi ferici in uſum Principis jus poteſtasque fuit: & ſine eo cum barbaris ultra tur, quæ particularibus delegationibus 1 ſolent contineri. Dat. 3. Kal. Jun. *Conſtantinop.* THEOD. XVII. & FESTO COSS. 439.

1 Delegationes quæ & delegatoriæ, Notitiæ ſunt quæ ſingulis adminiſtratoribus & officiis delegantur: quibus annonæ eis debitæ taxantur, & capita, & pretia eorum: quæ ſumunt vel ex tributis, vel ex publicis horreis. Sunt & aliæ delegationes his contrariæ, quarum meminit *lib.* 1. 2. *J. de indictionibus*, & *Novell.* 128. *cap.* 3.

2 Vid. *ad hunc tit.* Cujac. 16. *obſerv.* 13. Cæterum hic titulus non ſervatur in Gallia, ſed nec apud eas gentes, apud quas perpetui magiſtratus ſunt. Guid. Pap. *dec.* 195. Quin Leo *Nov.* 84. permittit urbanis judicibus negotiari, ædificare & munera capere: vetantur tamen ab eo præſides, *Nov.* 23. in provinciis domeſtica ſponſalia contrahere. 3 Et urbanorum & provincialium. 4 Vid. *l.* 1. §. 3. *J. eod. l.* 33. *ff. de reb. cred.* 5 *Synopſe*, *l.* 3. Harm. 3. §. 11. 6 *G. Eclog.* 5. *fol.* 45. Vid. Cujac. 16. *obſ.* 13. 7 Etiam ex teſtamento, extrahei tamen, ut ex Thcophilo retert Anaſtaſius Bibliotheca. 8 Melior eſt urbanorum in eo conditio, quam provincialium, §. 2. *J. eod.* Quid ſi paterna 9 Etiam ex teſtamento, extrahei tamen, ut ex Thcophilo retert Anaſtaſius Bibliotheca. eorum bona a fiſco diſtrahantur? utique emere poſſunt, *l.* 62. *in pr. ff. de contr. empt.* nius, vid. Cujac. *hic tit.* 10 *L.* 46. *ff. de contr. empt. l.* 8. *ff. ad leg. Jul. repet. l.* 46. §. 2. *ff. de jure fiſci.* Goth. Adde *l.* 16. *Cod. Si certum petatur*, *l.* 33. *ff. de reb. cred. & ibi Gloſſ. & Zal.* *l.* 62. *ff. de contrah. empt.* Anſ. 11 *D. l.* 8. §. 1. 12 In eos durius agitur cum provincialibus, quam cum urbanis, §. 1. *S. eod.* & memorito. Major eſt enim in provinciis graſandi copia. 13 Abrogatur, *l.* 5. *C. Theod. de his, qui adminiſt. vel. off. publ.* 14 Cur ita? collige *ex l.* 29. *D. de reg. jur.* 15 An quæ dicuntur initio hujus legis, *ſi certum*, *l. un. J. ſi rector. provinc.* 16 Sunt enim judicibus ſuppoſitæ perſonæ, *l.* 3. *J.* 17 Quos Græci συμβούλους, παρέδρους, σύνδικοι, συγκλήτους, ἀπόκριτοι, Latini conſiliatores, Lactant. 2. Plin. 4. *epiſt.* conſiliantes, *l.* 12. *C. Theod.* *de legat.* participes, *l. un. J. ſi rector. provinc.* conſiliantes, *l.* 5. *ff. de off. adſeſſ.* adde Cujac. *Nov.* 119. *cap.* 5. 18 *L.* 13. *J. de re milit. l.* 3. *J. de reb. cred.* 19 Leges trahuntur etiam ad præterita, ſi hoc nominatim ſit expreſſum. *l.* 7. *S. de legibus. l. ult. J. de pact. pignor.* *Novell.* 115. *cap.* 1. *in fin.* 20 *L.* 22. §. 1. *S. de ſacr. Eccleſ.* adde 21 Περὶ πρωτοτίμων, &c. 43. *Eclog.* 7. 22 Nec enim licet in infinitum, *l. ult. J. eod.* *l.* 5. *J. quando prætor. non eſt.* 23 De quibus ſuperioribus titulis dictum eſt, exceptis procuratore Cæſaris, & curatore Reip. *l.* 2. *l.* 3. *J. eod.* & defenſore plebis, *l.* 5. *J. tit. prox.* diXI plenius ea de re, & ad quos pertinoat jus multæ dicendæ in *l.* 131. *ff. de verb. ſign.* adde *l.* 2. *in fin. ff. de judic.* 24 Multa damnum pecuniæ irrogat, non famæ, ut differat a poena. vid. *l.* 131. §. 1. *ff. de verb. ſign.* 25 Meos id eſt, rationales: quidam id alegunt. 26 Cur ita? vid. *l.* 2. *in fin. ff. de judic.* 27 De quo *l. ult. ff. de off. adſeſſ.* *l.* 37. *ff. de pact.* adde *l.* 46. §. 1. *ff. de adminiſt. & periculi. tutor.* 28 Curator Reipublicæ, id eſt, concat, pecuniam publicam tractat, opera & loca publica curat. *l.* 46. *ff. de damno infect. l.* 3. §. 4. *l.* 5. §. 10. *ff. quod ci aut clam. l.* 2. *l.* 3. *ff. de adminiſt. rer.* cauſas reipublicæ agit, ex decurionibus legebatur. Idem pater civitatis appellabatur, *l. ult. circa fin. J. publica latitia.* vid. Cujac. *ad l.* 3. *C. de his, qui ſponte moneta*: curator operum, curator civitatis, ἀγορανόμος. vid. Cujac. 12. *obſ.* 30. *in fin.* curator emendi frumenti. *l.* 21. *in pr. ff. ad municipal. l. ult.* §. 5. *ff. de*

---

muner. & honor. l. ult. §. 6. *ff. de adminiſtr. rer.* ut crearetur. vid. *l. ult. J. ut nemini liceat in coëmpt.* collectæ tributorum pecuniæ ad eum deferebantur. *l. ult. in fin. C. publicæ latitia*, *Novell.* 128. *cap.* 16. Briſſonius tamen 3. *ſelect.* 18. hæc de procuratore Cæſaris accipit. 29 43. *Eclog.* 7. *c.* 3. Ea ſuprema multa eſt præfecto prætorio conceſſa. Caſſiodorus 6. *variar.* 3. magna quantitate multas errantes. 30 44. *Eclog.* 7. *cap.* 3. omnis multa pleruque accedit fiſco: poteſt tamen a judice ſpecialiter deputari publicis operibus, vel cursui publico, vel aliis neceſſariis cauſis, *ut hic. & l.* 2. *in fin. J. de alear.* vel pauperibus, *l.* 2. *S. de Epiſcop. aud. l.* 20. *C. Theod. quorum appell. non recip.* Caſſiod. 8. quod & Parlamenta Galliæ ſæpius uſurpant. 31 Præſides intelligit: & eos quidem qui ſunt in acta, ἐμπεφορημένοι Græci, *Eclog. d. l.* adde *l.* 33. *in pr. S. de Epiſcop. aud. l.* 2. *l.* 2. *de proc. ſacr. ſcrin. Novell.* 20. *c.* 3. 31. 103. & 112. *c.* 2. §. 1. *c.* 2. *pr. verſ. jubemus*, quaſi infimi ordinis. Sic ordinarii milites, gregales & manipulari, ὑφεσίοι etiam dicuntur. vid. Cujac. *ad l.* 4. *J. de annonis & tributis*, *ut.* & *ad tit. de off. rector. provinc. S. eod.* 32 Judex multam hic definitam excedere non poteſt. vid. Socin. *reg.* 48. 33 Hodie tamen de conſuetudine judices ſuos in dum hac lege contentum; vide Jaſonem *in l.* 1. §. *quod prator. in fin. ff. ne quis eum.* & Socinum *in Regul.* 305. Rainaldum Corſum *lib.* 1. *Indict. cap.* 7. Ægidium boſſum demique *in ſuis tract. tit. de multis.* Mod. 34 *Eclog. d. l.* 35 Καὶ οἱ ἐν τάξει τῶν ὑπάρχων ὄντες, *Eclog. d. loc. cap.* 3. id eſt, & qui vicem præfectorum gerant. 36 *Eclog. dict. loc. cap.* 4. 37 Κατὰ τὸν αὐτὸν ἐνιαυτόν, id eſt, in eodem anno. *Ecl. ibid.* 38 Multarum judicialium modus certus eſſe debet, *ut hic.* quid in ſtipulationibus & pactis? poſſumusne pœnam infinitam ſtipulari? vid. Cujac. 16. *obſ.* 4. adde *l. panam.* 44. *ff. de uſur.* Hæc interea regula notanda eſt, Neminem poſſe pœnam ſtipulari, ultra legitimam uſuræ quantitatem. *l.* 15. *J. de uſur.* 44. *Eclog.* 7. *ex l.* 23. *tit.* 3. *c.* 58. 39 Condemnatæ: quidam ita legunt: Græci rem totam expreſſerunt, τὸ ὑπόκειται κεφάλαιον τῶν πρεσβύτερα. vel ut teneri duabus pœnis, & ipſi condemnato ad dupli reſtitutionem, & fiſco ad pœnam multam quam indivit. 40 *L.* 1. *J. de ſentent. ex periculo.* 41 Sibi ſcil. Nam ſuperior judex non pertinere ad ſacrilegos, fures & hujusmodi graviorum delictorum reos. 43. *Eclog.* 7. *cap.* 44. Hos enim gravius multari poſſe. 42 Varietas in judice erubeſcenda. vid. *l.* 14. *ff. de re judic. l.* 15. *inf. ibi pœn.* 44 Judex contrario judicio multam moderari, & remittere poteſt: non paſſim vel abſciſſe: ſed juſta de cauſa: verbi gratia propter inopiam rei, fam ſtiam ſic, ut deprecaretur: remiſſa eſt multa. Interdum pœna pecuniaria multatur corporalem, *l.* 4. *verſ. quod ſi inf. de ſervis fugit.* *l.* 1. *in fin. ff. de pan.* 2. *Feud.* 55. §. *qui vero.* 45 Extat tit. 1. *C. Theod.* 10. 46 1. *C. Theod.* 10. *Novell.* 15. Περὶ τῶν ἐκδίκων. Romæ. Idem locorum defenſores, *l.* 3. *J. eod.* parentes plebis, *l.* 4. defenſores plebis, *l. un. in fin.* *J. de off. juridici*, defenſores diſciplinæ, *l.* 6. *J. eod.* vid. *l.* 4. §. 1. *J. eod.* adde Alciat. 3. *dubit.* 30 Hauportatis hæc ſumma definitur, *l.* 10. *ff. de accuſ. & inſcript.* Hodie eſt trecentorum, ex Novella 15. *cap.* 3. §. 2. 49 Munuſcularis, *Hal.* 50 Pauperatis hæc ſumma definitur, *l.* 10. *ff. de accuſ. & inſcript.* 51 *L.* 5. *J. de ſerv. fugit.* 52 Treviri. 53 Id eſt, ex plebe. 54 Quin ne quidem illuſtres & milites hoc munus declinare poſſunt.